

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Regale Sacerdotium Romano Pontifici Assertum

Sfondrati, Celestino

[Sankt Gallen], 1684

§. I. Papam in lege divina & naturali dispensare non posse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63125](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63125)

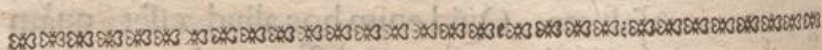

§. I.

Papam in lege divina & naturali dispensare non posse.

Summaria.

1. *Sicut res omnes, sic Pontificis auctoritate terminis includi.*
2. *Testimoniis sanctorum Patrum & Doctorum non posse summum Pontificem in legibus divinis & naturalibus dispensare ostenditur.*
3. *Et rationibus.*
4. *Non posse ergo Pontifices juri quasito, pactis & privilegiis, quæ in pactum transierunt, derogare.*
5. *Posse tamē in jure naturali permissivo, votis, juramenti Deo factis, & Canonibus Apostolorum ex causa dispensare.*

I.

Nter alia, quæ à Sapientibus sunt sapientissimè pronuntiata, est etiam illud Pittaci: *Ne quid nimis.* Habent enim omnia suos fines, suos limites, suos crescendo agendi que terminos, quos si moveas, nimiumque prolates, illud quod in rerum natura pulcherrimum est, continuò deleas, pacem videlicet ordinemque; quod turpissimum judicas, hostilitatem, confusionem. Habent stellæ suas sphaeras; metalla que currendi, quibus continentur; nec sol lunæ, nec luna solis imperium ac fines occupat; quanta clades rerum que omnium intemperies, si metas percurrerent? Habet aër suas regiones, quibus coercetur, nec supra agitur, ubi ignis imperium: nec infra, ubi terræ jus est. Mare & ripas, & litus observat, & cum possit excurrere, si vim molem que aquatum spectes, modestè tamen ad arenam

nam subsidet, ni faciat, mundi naufragium erit. Denique omne vitium in excessu est.

Malè igitur publico bono consultum eunt, qui tantum Principibus tribuunt, quantum volunt; nec immensæ illorum potestati alium terminum ponunt, quàm cupiditatis, naturali divinâque legibus in exilium actis.

At verò hanc potestatem ex legem, effrenem, ac in verecundam, nec Apostolus admisit, qui pro veritate tantum, non contra veritatem, ad edificationem, non ad destructionem se aliquid posse dicebat. Vanæ igitur sunt illæ, & ne quid acerbius loquamur, in consultæ quorundam Jurisconsultorum voces, eam Pontificibus afferentium potestatem, quam ipsi Pontifices erubescunt: *Deos quosdam esse in causis beneficiabilibus: mutare posse quadrata rotundis: uno verbo sine alio ritu Sacerdotes facere: dogmata condere: sanctos, impollutos, segregatos à peccatoribus esse: & alia multa, quæ licet innocentem aliquem, sanumque sensum habere possint, ipsâ tamen verborum specie absurdissima sunt, ac hæreticis risum, Catholicis indignationem movent.* Quibus meritò illud Jobi 13. occinere possis: *Utinam taceretis, ut putaremini esse sapientes! Numquid enim Deus indiget mendacio vestro, ut pro illo loquamini dolos? Pharisaicæ sunt istæ voces: Tu quis es? Messias es tu? Elias es tu? Propheta es tu?* Quibus modestissimus Joannes: *Non sum ego Christus, non sum Elias, non sum Propheta; in medio autem vestrum stetit, cujus ego non sum dignus solvere corrigiam calceamenti.* In quem locum eleganter B. Gregorius: *Elegit Joannes solide subsistere in se, ne humanâ opinione raperetur inaniter super se, ut veritatem loquens ejus membrum fieret, cujus sibi nomen fallaciter non usurpavit: sicq; dum infirmitatem suam studuit humiliter agnoscere, illius celsitudinem meruit veraciter obtinere.* Hujus sancti Præcursoris modestiam summi Pontifices imitati, suam potestatem, quamvis cælestem, omnique humanâ majorem, naturalibus tamen ac divinis legibus subjectam professi sunt. Ipsos, aliosque SS. Doctores audiamus.

II. Urbanus Papa in c. sunt quidam 26. q. 1. *Sunt quidam dicentes Romano Pontifici semper licuisse novas condere leges. Quod & nos non solum non negamus, sed etiam valde affirmamus. Sciendum vero summopere est, quia inde novas leges condere potest, unde Evangelistæ aliquid & Prophete nequaquam dixerunt.* Ubi verò aperte Dominus, vel

Bbbb

ejus

eius Apostoli, & eos sequentes sancti Patres sententialiter aliquid defini-
runt, ibi non novam legem Romanus Pontifex dare, sed potius, quod pra-
dicatum est, usq; ad animam & sanguinem confirmare debet. Si enim
quod docuerunt Apostoli, & Propheta, destruere (quod absit) niteretur,
non sententiam dare, sed magis errare convinceretur. Sed hoc procul sit
ab eis, qui semper Domini Ecclesiam contra luporum insidias optime
custodierunt.

Innocentius III. in c. litteras. de restitut. spoliar. Opinioni autem
ultima non videtur incongrue adaptari, ut in gradibus consanguinitatis
divina lege prohibitis restitutioni aditus pracludatur, sed constitutione in-
terdictis humana restitutio locum habeat cum effectu, cum in illis dispen-
sari non possit, & in istis valeat dispensari, sicut B. Gregorius, & multi
alii dispensarunt.

Alexander III. in c. super eo 4. de usur. Cum usurarum crimen
utriusq; testamenti pagina detestetur, super hoc dispensationem aliquam
posse fieri non videmus.

S. Thomas 1. 2. q. 97. a. 4. ad 3. Ad legem divinam ita se habet
quilibet homo, sicut persona privata ad legem publicam, cui subjicitur;
unde sicut in lege humana publica non potest dispensare, nisi ille, a quo lex
auctoritatem habet, vel is, cui ipse commiserit, ita in praeceptis juris divini,
qua sunt à Deo, nullus potest dispensare nisi Deus, vel is, cui ipse speciali-
ter committeret.

Idem in 4. d. 47. a. 4. Qua sunt ordinata per legem divinam, non
sunt mutabilia, vel dispensabilia, nisi praecepto Divino.

Et infra: Contra praecepta secunda tabulae, qua ordinantur imme-
diatè ad proximum, Deus potest dispensare, non autem homines in his
dispensare possunt.

Idem in quodlibet. 4. q. 8. a. 3. Circa ea verò, qua sunt juris divi-
ni vel naturalis, dispensare non potest Papa, quia ista habent efficaciam ex
institutione divina. Jus autem divinum est, quod pertinet ad legem no-
vam vel veterem: sed hac est differentia inter legem utramq;: quia lex
vetus determinabat multa, tam in praeceptis ceremonialibus pertinentibus
ad cultum Dei, quam in praeceptis judicialibus pertinentibus ad iustitiam
inter homines conservandam: qua in novo testamento non obligant, nisi
assumantur ab Ecclesia vel aliqua civitate pro suo statuto: & hoc quoad
judicialia: nam ceremonialia ex toto cessant. Sed lex nova, qua est lex li-
bertatis,

bertatis, huiusmodi determinationes non habet: sed est contenta preceptis moralibus naturalis legis, & articulis fidei, & Sacramentis gratia: unde etiam dicitur lex fidei, & lex gratia propter determinationes articuloꝝ fidei, & efficaciam sacrorum. Cetera verò quæ pertinent ad determinationem iudiciorum, vel determinationem Divini cultus, liberaliter permittit Christus, qui est nova legis lator, prælati Ecclesie & Principibus Populi Christiani determinandi. Unde omnes huiusmodi determinationes pertinent ad jus humanum: in quo Papa potest dispensare. In solis verò his, quæ sunt de lege natura, & in articulis fidei & Sacramentis nova legis dispensare non potest: hoc enim non esset posse pro veritate, sed contra veritatem.

Præter Divum Thomam tenent hanc ipsam sententiam S. Bonaventura in 4. d. 38. a. 2. S. Antonius 3. p. T. 22. c. 7. §. 23. Suarez Tom. 3. de Euchar. q. 74. d. 43. Dur. Sylv. Navarr. Valent. omnesque ferè Theologi.

III. Ratio prima est: Quia tota dispensandi ratio in lege humana illa est, quòd humanus Legislatoꝝ non omnes casus, omnesque circumstantias prævideat, quæ possunt occurrere, & in quibus æquitas sit legem solvi, quàm observare: immo etiam si prævideret, non ideo subvenire omnibus posset: & ideo ad illa, quæ plerùmque, & in plerisque contingunt, spectat; quæ rarò eveniunt & in paucis, casui committit: casum prudentiæ & dispensationi, tunc videl. cùm publico bono legem dispensatione molliri potius convenit, quàm ejus observantiam severè premi, prout eleganter animadvertit S. Thom. in 3. d. 37. q. 1. a. 4. sub init. & L. 3. cum seqq. ff. de Legibus. Dispensatio igitur ex ignorantia partim legislatoꝝ, partim ex impotentia defectuque legis nascitur, non semper nec in omni casu publico privatoque bono accomodata. Secus est in lege divina, seu positiva, seu naturali; cùm Deus omnia prævideat, omnesque futuros eventus ante oculos distinctissimè habeat, sicque leges suas omnibus æquè casibus, omnibus personis adaptet: nec tantum quid fieri velit præcipiat, sed præceptis gratiam virésque implendi adjungat, ut planè nullà sit opus dispensatione, aut si aliquà opus sit, soli Deo reservetur, qui legum suarum modum, finem, terminosque notos habet, homini ignotos abditosque, quod pulchrè S. Doctor exemplo causarum naturalium ostendit, quarum ordinem nexumque à Deo institutum mutare nemo, aut suspendere potest; aut si necessitas mutandi occurrat, non

hominī ea mutatio, non naturæ permittitur, sed à Deo expectanda est.
S. Thom. in 4. d. 47. a. 4.

Ratio 2. Sola jura humana varietate temporum, urgente necessitate, aut evidente utilitate variare possunt, ut habetur in *c. non debet. 8. de Consanguinit. & affinit.* divina verò & naturalia Jura immutabilia sunt. *argumento c. cit. & c. fin. de Consuetud. Reg. Juris 88. in ff. instit. d. J. N. G. & C. §. 11. & Cic 3. de Republ.* ubi inter alia: *Hinc legi nec derogari fas est, nec abrogari aliquid ex hac licet, nec tota abrogari potest. Nec vero aut per Senatum, aut per populum solvi hæc lege possumus; nec erit alia lex Romæ, alia Athenis, alia nunc, alia post, sed in omnes gentes, omniq. tempore una lex, & sempiterna erit immutabilis.* Si ergo naturalis lex, ejusque obligatio est immutabilis, ergo nec dispensationem admittit; hæc enim obligationem legis non mutat solum, sed etiam perimit: nam si velis eo solum nomine naturalem legem immutabilem esse, quia nec tota, nec sæpe dispensationem patitur; parùm illam, aut nihil à lege humanâ distinguis, cum multæ sint humanæ leges, quarum obligationem nec totam deleri expedit, nec multâ dispensatione & passim solvi, quales sunt, v. g. de matrimonii in secundo gradu consanguinitatis, aut primo affinitatis, &c.

Ratio 3. Cùm dicis in legibus naturali & divinâ dispensare Pontificem posse, quâ faciat hoc auctoritate? humanâ an divinâ? non humanâ, quia certum est non posse in lege superioris inferiorem dispensare, alioquin prævaleret minor majori potestati, si quod hæc ligavit, illa solveret, & sunt textus *Clementin. 1. ne Romani. de el. c. inferior d. 21. c. cum inferior de major. & obed.* non ergo potest humanâ potestate Pontifex solvere, quos DEus ligavit. Sed nec divinâ, tanquam Vicario Christi per illa verba sibi communicatâ: *Quæcunq. solveris super terram, &c.* hæc enim verba generalia non includunt casus specialissimos; alioquin extendi etiam deberent ad potestatem illam privilegiatam, solique Christo concessam, quam Theologi vocant *Excellentiæ*, mutandi materiam Sacramentorum, nova instituendi, obligendi ad ea, quæ sunt meri Consilii, &c. quæ nemo Papæ concesserit. Et sacris Canonibus receptissimum est, Vicarium, licet idem tribunal, eandemque cum Episcopo jurisdictionem habeat, adeò ut à Vicario ad Episcopum non appelletur, non posse tamen dispensare in lege ab Episcopo specialiter lata, sed ad ea, quæ majoris momenti, & notâ speciali digna, speciali mandato & concessione indigere, nec generale

generale sufficere c. *quid agendum* 4. c. *qui generaliter* 5. de *Procuratoribus* in 6. *Clement.* 2. eodem. & sunt exempla in collatione libera Beneficiorum c. 3. de *offic. Vicarii* in 6. in casibus, quos Episcopus sibi reservavit. (a) Cum ergo dispensare in naturalibus divinisque legibus, hoc est, movere ipsos cardines, & fundamenta vitæ & honestatis humanæ, casus summi momenti, & si quis alius, speciali notâ dignissimus sit, non potest generali concessione comprehendi, quæ *Math.* 16. habetur. Maximè cum nec Patres, nec traditio hanc potestatem agnoverint, & ipsi Pontifices à se repulerint, ut supra vidimus; cur ergo nos Pontifici tribuamus, quod illis accipere pudor est? Liceat cum D. Bernardo *epist.* 179. in dispari argumento dicere: *Miramur satis, quid visum fuerit hoc tempore quibusdam Doctorum, mutare colorem optimum, novam inducendo opinionem, quam ritus Ecclesia nescit, non probat ratio, non commendat antiqua traditio: numquid Patribus Doctiores aut devotiores sumus? periculosè presumimus, quidquid ipsorum in talibus prudentiam præterivit. At valde honorandus est, inquis, Papa, Vicarius Christi. Bene mones: sed honor Pontificis judicium diligit. Non eget falso honore veris cumulat honorum titulis, infelis dignitatum: libenter gloriosus hoc honore carebit, quo falsa induci videtur prerogativa. Alioquin nullâ ei ratione placebit contra Ecclesiam usum præsumpta novitas, mater temeritatis, soror superstitionis, filia levitatis.*

Ratio 4. Si hanc dispensandi potestatem Pontifices habent, cur illâ usi non sunt, concessâ v. g. polygamiâ, steriliisque uxoris repudio, quando de conservandis Regiis familiis, maximis regnis Catholicâ Religione imbuendis, avertendisque quàm plurimis ac gravissimis malis agebatur? præsertim cum polygamiâ, & repudiâ non ad eodè honestati ac naturæ adversentur, ut in veteri lege à sanctissimis viris non fuerint admissa.

Ratio 5. Leges divinæ & naturales sunt regulæ, exemplaria, & amulles quædam omnium honestarum actionum, ipsiusque etiam dispensationis; quid ergo aliud esset dispensandò eas leges tollere, quàm lineam ipsam & regulam ac limites honesti tollere, & licentiam erroribus dare? cum enim non major sit unius divinæ legis, quàm alterius ratio, si una dispensationi cedit, ergo & alia: ergo & illa, quæ jubet Baptismum in aqua, nec aliter conferri: & illa, quæ repudium vetat: & illa, quæ unam marito, non plures con-

Bbbb 3 cedit.

(a) V. Sanch. l. 3. de matr. d. 59. q. 2.

cedit: nec hominibus, præsertim magnatibus, causæ ac necessitates, in speciem saltē compositæ deerrunt ea: dispensationes exprimendi: quid ergo habebimus in Ecclesia certi, tutique, ac hominum cupiditati & artificis non expositi? licet ergo hæc potestas in paucorum privata commoda aliquando cederet, noceret tamen universis: non ergo Pontifici data, cujus non destruendi, sed ædificandi officium est.

IV. Colligitur ex hac nostra conclusione, non posse Papam, si causa boni publici absit, derogare alterius juri *c. de Ecclesiasticis 25. q. 2.* præsertim pactis & transactis *c. ex multiplici 3. de decimis.* aut privilegiis, quæ in vim & naturam pacti transferunt *c. privilegia. c. de Ecclesiasticis. c. quod verò. c. dicenti. c. privilegia. 1. §. 2. 25. q. 2.* adeo ut nec clausulis motu proprio, ex certa scientia, ex plenitudine potestatis, juri quæsito præjudicium fiat, ut ipsi Pontifices declarant in Regula Cancellariæ de jure non tollendo. & *c. 15. de off. & judic. deleg. c. rescripta seqq. 25. q. 2. L. si quando 35. C. de inoff. testam.* Immo nisi Pontifices exprimant, non præsumuntur ordinariè uti velle plenitudine potestatis, sed potiùs juxta jus commune rescribere. *c. proposuit 4. §. licet. de concess. præb. (a)*

V. Multis tamen modis hæc nostra conclusio limitanda est.

1. Ut in jure naturali permissivo tantum, non præceptivo Papa aliùsve Princeps dispensare possit: cum enim hoc jus abrogari omnino possit, ut de libertate habetur *in l. 4. ff. de l. §. 1. & §. 2. Inst. de l. N. G. & Civ.* & de communione bonorum *can. 1. d. 8.* quanto magis dispensatione aliquâ restringi?

Limitatur 2. Ut in votis ac juramentis, quorum obligatio ex voluntate contractuque hominis existit, dispensari à Pontifice possit; cum enim voluntas hominis, ab eaque imperati actus, & ex actibus orta obligatio humanæ legi subjacere possint: immo vota & juramenta sub hac conditione, ac lege emittantur, ut potestati ac dispensationi humanæ subjaceant; idque in majorem Dei gloriam, Ecclesiæque bonum cedat, sitque constans in Ecclesia traditio ulusque perpetuus, qui optimus divinæ voluntatis interpret est; negari haud potest, cadere in illam dispensationem. *c. quanto 18. de jurejur.* Quamvis non defuerint gravissimi Doctores qui negent, Pontificem in voto

(a) Videantur Sanch. de Matrim. l. 2. d. 15. n. 2. Barb. claus. 41. Andr. Gail. 2. observ. 58. & observ. 76. Johannes Chokier in regulam 16. Cancellat. Sylv. v. Papa. n. 12. & seqq.

vel juramento dispensare, sed declarare tantum, votum in aliquo eventu non obligare. (a)

Limitatur 3. Ut possit Papa, vel alius Princeps dispensare in quibusdam conclusionibus, quæ ex naturalibus principiis deducuntur, non tamen necessariò, sed dependenter tantum ab humana voluntate, v. g. furem esse extremo supplicio afficiendum, & de his tantum est intelligendus S. Thomas 1. 2. q. 97. a. 4. ad 3.

Limitatur 4. Ut licet S. Pontifex non possit in jure divino dispensare, possit tamen in præceptis Apostolicis, quæ videlicet non ex naturali, aut divina lege, sed ex humana solùm potestate ab Apostolis sunt constituta, est communis Doctorum cum S. Thoma in 4. sentent. & exempla sunt in bigamo, cum quo dispensatur c. Lector. d. 34. in ordinato absque titulo c. 6. de prabend. &c. V. Gloss. ad c. sunt quidam 25. q. 1. Barb. ibid. Sanch. de Matr. l. 7. d. 86. n. 4. Sylv. v. excommunicatio 5. n. 10. Gonzal. ad c. cum secundum. de prab.

Limitatur 5. Ut possit Pontifex divinam naturalémque legem, cum dubiæ sunt, interpretari, & in particulari aliquo eventu, obligent nec ne, auctoritative declarare. Sunt enim v. g. aliqui casus, aliquæ circumstantiæ, in quibus dubitari potest, an præceptum residendi, fœnus, hoc est, lucrum supra sortem captandi, homines obliget: oportet ergo aliquem judicem esse, qui litem gliscentem finiat: aliquem interpretem, qui mentem legis evolvat: aliquam faciem, quæ in obscuro præluceat: aliquem Magistrum, qui veritatem aperiat: & quis alius præter Vicarium Christi? Ita docet S. Thom. 2. 2. q. 2. a. 3. & de potest. 10. a. 4. & habetur ex c. 18. quanto de jurejur. & c. licet 13. de testibus: estque communis Catholicorum, nam hæreticos non moramur. Dabimus hinc tantum verba Hugonis Etheriani viri suo ævo doctissimi, qui floruit anno MCLXXVII. Nulla, inquit, insimulatione, nulla reprehensione, nullaque calumniâ notandus est antiquioris Romæ Antistes, quod causâ interpretationis dictionem unam, dico autem ex Filio procedere Spiritum Sanctum, sanctorumque plurium Episcoporum scientissimorum Cardinalium consensu habito, apposuerit. Licuit enim ei, semperque licebit fratres confirmare, decreta edere, cudere interpretationes, sicubi aliquid obscure

(a) Videantur S. Bonaventura in 4. d. 38. a. 2. q. 3. S. Th. 2. 2. q. 88. a. 10. S. Antonin. 2. p. tit. 11. c. 2. §. 9. Sylv. v. votum 4. q. 3. dicto 3. Glossa in c. non est de vot. & c. quanto 18. de jurejur. & in c. sunt quidam 25. q. 1.

obscurè scriptū su, & de voluntate descriptionis argumentari, iudicio voluntatis illius relicto facere, hoc persuadente. Is enim est, cui oves & agni commissi: & ideo non solum scripti recitator esse debet, verum interpret illorum, quæ adscripta non sunt, ut caput ovium, & Dei Pastor. Quæ in re manifestum est, antiquioris Romæ Præsulem potestatem in Petro accepisse, fidem renovandi, (ut verbis Patrum utar:) habendi curam & regimen omnium Sacerdotum, quin etiam omnium Christianorum. Quare palam & publice fit ex his, nequaquam licere cuiquam, omnium sanctissimam & magnam, omniumq; Principem Romanam Ecclesiam calumniari, quasi aliam fidem conscripserit, aut composuerit, aut docuerit. Nam neq; affert, neq; perdocet, neq; aliud tradit symbolum, si editum à SS. Patribus interpretetur, non perpetuens fidem labefactari, apud quos semper effulsit. Quæ licet Primatum habeat, aut tamen humiliat seipsam, respondendo, quod Chalcedone celebrata Synodus quondam se calumniantibus respondit: Injuste, inquit, arguor, dum non fidem sed memoriam renovo: non apposui, non ademi salutari symbolo, si dictionem occultam manifestavi. Renovavi enim, ut Patres antedicti, fidem, & apposui Nicæne, Constantinopolitanæ atq; Chalcedonensi Synodis, sed nullo modo illis contraria; qui dum illorum Patrum vestigia persequor, solummodo, quæ tunc quesita non sunt, tempore post per interpretationem & appositionem verbi, quod non perspicue ab omnibus intelligebatur, enucleavi.

Non obstat solius Legislatoris esse legem suam interpretari *L. fin. ff. de Legib. l. 1. & L. sacratissima de legibus*, non ergo Pontificis est leges divinam & naturalem interpretari, quas non tulit.

Et. Papam Deum non esse, sed tamen in rebus fidei, morumque decidendis, non humano spiritu, sed divino regi, sicque divinæ legis eundem spiritum & conditorem esse, & interpretem: deinde cum adiri Princeps non potest; cum verus legis sensus ex aliis legibus elici potest; cum à Principe data interpretandi potestas; in his, inquam, casibus, jus interpretandi etiam inferioribus esse patet *Deuter. 17.* & sunt etiam textus in jure Cæsareo §. 8. *Instit. de I. N. G. & C. L. 12. & seq. ff. de Legib.*

Limitatur 6. Ut possit dispensare Papa in gradibus *Levitici 18.* prohibitis, ut definivit Trident. *de Matrim. sess. 24. can. 3.* & Julius II. cum Henrico VIII. Angliæ Rege dispensavit, ut posset Catharinam Austriacam prædefuncti Arcturi fratris Viduam ducere. Sed nota, licet matrimonium inter Levirum & fratrem divinâ lege prohibeatur, eaque non ceremoniali aut judiciali tantum, sed etiam

etiam moralis, nixâque pudore, ac honestate naturali, ut patet legenti textum *Levit. 18. & 20.* ea tamen indecentia tanti non erat, ut accedente causâ aliquâ privati, multoque magis publici ac maximi boni, factâ velut compensatione non aboleretur: & idè *Levit. 18.* permittitur Marito non quidem vivæ, sed defunctæ Uxoris Sororem ducere: cur ergo pari ratione non posset uxor defuncti Mariti germano nubere? est enim idem affinitatis gradus inter Maritum & Sororem uxoris, qui inter uxorem & fratrem Mariti, eadem naturæ, pudoris, ac honestatis ratio. Et *Deuter. 25.* permittitur Leviro, ut fratriæ jungatur, quando ex prædefuncto Marito prolem non suscepit, idque eâ ratione, ut *frater fratris sui semen excuset, illique domum & familiam edificet.* Si ergo bonum tam exiguum, tam incertum, mereque imaginarium, ac in hominum æstimatione brevi lubricaque fixum, quale est proles non ex te, sed uxore quondam tua suscepta, illius affinitatis verecundiam excusat: quanto magis verum, reale, maximum publicumque bonum, quale fuit pax & amicitia inter duos potentissimosque Angliæ & Hispaniæ Reges? In hoc casu nec divina, nec naturalis lex matrimonium vetat, immo concedit ob majoritatem rationis: cùm enim casus particulares sint infiniti, leges autem paucas esse expediat: ex casu unius legis ad casum alterius ob identitatem aut majoritatem rationis procedi posse, definitum est in *L. 12. & seqq. ff. de Legib.* Cur ergo Pontifex dispensavit, si naturalis & divina lex præsentem illâ boni privati aut publici causâ non obligabat?

ꝛ. Non in lege divina aut naturali Papam dispensasse, sed in humana, quæ eadem Matrimonia vetat, nec permittit quovis privati, aut publici boni obtentu legem infringi: quæ enim aliâs lex tuta, fucatisque rationibus non exposita? & nunc maximè, ubi tanta opinandi licentia, tantusque ardor etiam pessima quæque in virtutes fingendi? Dicit etiam potest, Tridentinum vocem dispensationis improprie & in sensu S. Thomæ accipere, pro declaratione tantùm, & interpretatione juris divini.

